

at kunne slippe for denne Indførelse af Skudsmaal i Skudsmaalsbøgerne. Jeg troer, at vi ville have — jeg vil ikke sige Tilstrækkeligt, thi det ville vi ikke i noget Tilfælde have — men et Fingerpeg i det, som efter Lovforslaget bliver tilbage; vi ville have et Fingerpeg ikke blot i, hvortil længe vedkommende Thende har været i Tjeneste, men ogsaa i, hos hvilket Hærskab det har tjent; deri ville vi tillige have den fornødne Anviisning, hvis vi ville have den fulde Sandhed frem, thi saa ville vi dog altid mundtlig eller skriftligt spørge et af disse Hærskaber om Thendets Forhold. Hvad der i Lovforslaget bliver tilbage, synes mig altsaa at være fuldkomment tilstrækkeligt, og hvad der gaar ud, synes mig aldeles overskødig.

H. Rasmussen: Et af de første Aar, da jeg var Medlem af Rigsdagen, foreslaa der et lignende Lovforslag som det nærværende her i Thinget; men det blev dengang forkastet. Jeg stemte dengang for Lovforslaget, og jeg har i de Aar, der siden den Tid ere forløbne, haft rig Leilighed til at anstille Betragtninger over dets Indhold, saameget mere, som et lignende Forslag jo stadigt siden den Tid har foreligget til Behandling i Folkethinget. Saavidt jeg kunde skjønne, da Lovforslaget sjødt var til Behandling i Landstinget, var Oppositionen imod samme — jeg siger udtrykkelig: Saavidt jeg kunde opfatte — væsentligt grundet derpaa, at man sagde, at Husbonden ikke kunde være tjent med at give Afkald paa den Ret, som han nu har til at give Thendet Skudsmaal. Jeg har altid, saalænge jeg har holdt Tjenestefolk, betragtet det som et stort Onde at skulle skrive i en Skudsmaalsbog; naar jeg har kunnet blive fri derfor, har det været mig en stor Glæde. Det er, som den ærede Secretair (Forchhammer) bemærkede, en vanskelig Sag at skrive et sandt Skudsmaal; idetmindste vide vist de Herrer, der leve paa Landet, at man blandt Bønderstanden sjældent skriver Andet, end at Thendet har tjent ærligt og tro. Dette er i Grunden de Udtryk, der altid bruges, og jeg tør paa-staae, at, hos Mange af Bønderstanden gives der aldrig et slet Skudsmaal, selv om Thendet er nok saa usfelt. Foraa vidt er altsaa Thendet sikret, men Husbonden har derimod ikke den allerringeste Gavn af at see Skudsmaals-

bøgerne, thi de indeholde Intet til Oplysning. Seer man dernæst hen til, hvorledes Forholdet er paa andre Steder, i Kjøbstæderne og paa de større Gaarde, da er det rigtigt nok, saavidt jeg har seet, et ganske andet. Der troer jeg rigtigt nok, at man lægger overordentlig Vægt paa at kunne skrive i Skudsmaalsbøgerne og altsaa ogsaa lægger Vægt paa, hvad der staaer i dem. Jeg skal dog være meget tilbøjelig til at troe, at det der er gaaet, som det er gaaet os af Bønderstanden, at man bliver bebrøgen ved Skudsmaalsbøgerne. Dette maa jo naturligen blive Tilfældet, thi, mine Herrer, hvem ere Husbønderne? Ja, det er jo fra Først til Sidst og fra Sidst til Først ligesaa hyppigt upaalidelige Personer, som den tjenende Klasse er det; det er Noget, der ikke vil kunne nægtes. De, der betragte denne Sag som jeg, maae derfor finde en Glæde i at faae en saadan Bestemmelse som den her foreslaaede vedtagen. Enhver, der har fulgt Forhandlingerne i Folkethinget, vil jo have bemærket, hvor mangfoldige Ulemper der afstedkommes ved Skudsmaalene, hvor utykkelige Mange derved blive; men, naar det saaledes er bevist, at Skudsmaalene ofte afstedkomme Ulykker, og det neppe kan bevises, at der er noget som helst Godt ved dem, hvorfor skulle vi saa modsætte os en Forandring som den foreslaaede? Jeg har i de forløbne Aaringer gjort den Erfaring, og jeg kan heller ikke nu have Andet end den samme Mening, at Husbønderne ikke tør give slip paa den Ret, som de nu have ligeoverfor Thendet. Men skulle vi dog ikke endnu i en fri, constitutionel Stat kunne finde os i, kunne være saa høvisinde ligeoverfor den tjenende Klasse, at vi stille den lige med os? Ligesaa godt som Thendet veed og kan faae at vide, hvor der er Husbønder og Madmødre, der ere værd at tjene, ligesaa godt kunne Husbønderne faae at vide, hvor der er et Thende, der er værd at tage i sin Tjeneste; det gaar lige for lige. Jeg gjentager, at de stadelige Følger og de Ulykker, der flyde af, at et Menneske maaskee hele sin Levetid skal gaae fra den Ene til den Anden, frembærende sine Vidnesbyrd, ere mange og mange flere, end vi kunne gjøre os et Begreb om. Det kan ikke nægtes, og det er oftere udtalt tydeligt og klart under Forhandlingernes